

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindenemű postai köldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszko István lelkészhez Rákospalotára (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKO ISTVÁN

rákospalotai lelkész.

Helyettes szerkesztő: MÁRCSEK JÁNOS bpesti vallásnár.

FŐMUNKATÁRSÁK:

Scholtz Ödön Dr. Varsányi Mátyás Blatniczky Pál
ágyfalvi esperes-lelkész budai II. lelkész. oltokai lelkész.

Megjelenik hetenként egy iven

A lap ára:

Egész évre 20 K

Félévre 10 K

Egyes szám ára 50 f

Hirdetések és pályázatok ára:

Nyolc oldal 40 K

Állandó hirdetések megismerésére szolgálnak.

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: Püspökválasztás. R-i. — A Máriaüfelekről. Dzurányi Dezső. — Széljegyzetek. — Belélet — Pályázatok és hirdetések.

Püspökválasztás.

A bányai egyházkerület püspökválasztás előtt áll. Több jelöltet emlegetnek; aminthogy az utóbbi választásoknál is így volt. Valamikor ezt is másként csinálták. Nem kutatom, mi az oka, hogy ma így van. A korszellemnek, az azt jellemző nyughatatlanságnak bizonyára része van benne. Mert ne sértsük meg eleinket azzal, mint ha korunkban a tehetségek nagyobb száma okozná a nagyobb arányú versenyt. Voltak namu és nagyobb papjaink akkor is, éppenugy, mint most. A különbség talán az, hogy régebben a nagyok gondolkodás nélkül meghajoltak a nagyobb előtt s nem is engedték jelöltetni magukat. Korunk fiai erre kevésbé hajlandók.

Pedig evang. egyházunk helyzete ma súlyosabb, mint a mult században volt. Még inkább óvakodnunk kellene tehát, hogy öt-hat jelölt felléptetésével egyrészt — ha mindjárt muló — ellentétet támasszunk a kerület részei között; másrészt az erők szétforgácsolásával esetleg a legalkalmasabbnak győzelmét hockáztassuk.

Tudom, hogy a felvetett kérdés kényes természetű. Azt is tudom, hogy szavaimat és szándékomat könnyű szerrel félremagyarázhatja az, aki a priori gyanakvó, szemmel olvassa soraimat. Holott ugy érzem, hogy le tudtam győzni az elfogultságot, a mi annál könnyebb volt, mert személyes érdekek szála egyik jelölthöz sem fűznek.

Merőben tárgyilagos alapon kísérlem meg tehát azoknak a szempontoknak vázlatos kifejtését, a melyek — véleményem szerint — közegyházi okokból egyedül lehetnek mérvadók a legközelebb megejtendő bányakerületi püspök-választásnál.

Magas társadalmi, sőt közjogi állásnak tartom a püspöki állást s távolról sem akarom kisebbiteni azzal, ha azt mondom: olyan papot

válasszon a bányai kerület, a ki nem vár a diszes állástól országos hírnevet, hanem azt már magával hozza. Ha van a bányai kerület papjai között ilyen, s egyébként is a püspöki hivatás megannyi kellékeit bírja, akkor a jelesek hajtsák meg elismerésül lobogójukat előtte s oldala mellett testvéries odaadással föltsek be továbbra is azt a talán nem országos jelentőségű, de épen olyan becses és magaslatos munkakört, a hová őket esperességük, vagy egyházközségük bizalma állította.

Az országos hírneven kívül legyen meg a választandó püspök egyéniségében mindaz, a mi nemesak diszére, de jelönyére is válhatik közegyházunknak. Mert talán a legmellőzöttebb egyháza vagyunk ma hazánkban. Ha püspökeink sorába ismét egy tetterős, fellépésében tisztelelet parancsoló, jogaink érvényesítésében hajlithatlan, tudományos képzettségű, esetleg irodalmi név tekintetében a többi hazai egyházak püspökeivel elismerten versenyképes férfit állítunk, akkor nem kerülnek majd elintézetlenül irattárba nyilvánvaló jogaink kielégítését követelő felterjesztéseink, akkor a közjogi és felekezeti élet ünnepélyes megnyilatkozásaiakon nem fog hiányozni egyházunk képviselete, hanem a neki járó helyet fogja törtetés nélkül és öntudatosan betölteni.

Mert ne mondja senki azt, hogy erre szükség ninesen, hogy az evang. püspök éljen egyháza körében esupán. Ma a viszonyok mások. Ezt a puritán elvet mereven követni annyit jelentene, mint elzárkózni az egyházunkkal hovatovább jobban és jobban egybeszövődő állami és társadalmi élettől. Az elzárkózás pedig vagy dac, vagy tehetetlenség jele!

Gyakran hallom azt a megjegyzést is, hogy az egyházközségek érdemes espereseikkel szemben ugyszólván csak a püspökválasztáskor fe-

jezhetik ki jutalmazó nagyrabecsülésüket. Már fenntebb érintettem, hogy ez a felfogás mennyire kockázatos. Rendszerint pótválasztást eredményez, a melyből esetleg éppen a legalkalmasabb jelölt kiesik, sőt esetleg éppen nem kívánatos megoldás alakulhat ki.

A legnagyobb érdemek és sikerek is — ha helyi jelentőségűek — az országos jelentőségű sikerek és érdemek előtt feszélyezettség nélkül háttérbe szorulhatnak. Nem kitüntetés az ilyen kísérlet, nem is jogos, nem is igazságos, *közegyházi szempontból véve pedig egyenesen káros.*

Még a *nyelvi és a földrajzi szempontra* óhajtók néhány szóval reflektálni.

Kétségtelen, hogy a püspök csak úgy töltheti be hivatását *tökéletesen*, ha az egyházi életben használt nyelveket bírja. Ha nem bírná azokat megválasztatásakor, *erkölcsi kötelessége* utólagosan elsajátítani. Hogy pedig ez nem lehetetlen kívánság, annak közvetlen tudomásom szerint már nem egy szerényebb tehetségű kezdő káplán is tanujelét adta. Nem tudok elképzelni olyan, a fentebbi kiváló tehetségek birtokában levő püspököt, aki lehetetlenséget látna abban, hogy egy új nyelvet — mert új hivatása ezt *erkölcsi és célszerűségi kötelességévé* teszi — aránylag rövid idő alatt el ne sajátítsa.

A földrajzi érvelést nem fogadom el. Nem feltétlenül szükséges az, hogy a püspök kerületének politikai, gazdasági és forgalmi tekintetben *legjelentősebb városában* székeljen, esetleg tehát az ország fővárosában. Előnyös ugyan, de tárgyilagossá szempontból nem feltétlenül szükséges. Valamikor ez a körülmény a metropolitai, sőt a pápai szervezet kifejlődését mozdította elő. Ma már ettől senki sem tart. Lelkes pártbívek fontos érv gyanánt hozzák fel most is, hogy a bányakerületi püspök fővárosi pap legyen. Tulzás ez, de nem eshetik a jelölt rovására, aki bizonyára nem is osztja.

Amennyire Dr. Raffay Sándor budapesti lelkészt ismerem, tudom, hogy nem osztja s ez eggyel több ok arra, hogy a fentebbi kellekekre való tekintettel a bányakerületi püspöki állásra őt tartom a leghivatottabbnak. —*) K—i.

*) Bár lapunk eddigi irányához híven most sem kíván a püspökválasztási mozgalomban pártszempontokból tevékeny részt venni, mégis közérdekű és *teljesen objectiv volta miatt* készséggel közöljük e cikket azzal, hogy hasonló objectiv hangú és érvelésű cikkeket a fontos kérdésben másoktól is szívesen közlünk. (Szerk.)

A Máriaivitekről.

(Los von Rom orosz-lengyel földön.)

Irtta: DZURÁNYI DEZSŐ.

I.

December havában hallottam először e nevet. A laikusok információja úgy tüntette fel őket mint a róm. kath. egyház kebeléből kivált rikitó ruhában, keleti szandálban járó szektát. Feladatomban tartottam megismerkedni velük és tapasztalataimról lelkésztestvéreimnek beszámolni.

Beteglátogató körutam alkalmával Lodzban megfordulva felkerestem az egyik máriavit plebániát. Két káplán fogadott. Hivatalos viseletük világos drapp, inkább barátesuha mint reverendaszerű öltözet, derékon fehér lelógó kötéllel övezve. Mellükön az urvacsora sárga himzésű jelvényét viselik. Lodzban 3 templomuk van. Mozgalmuk 1893-ban kezdődött, mikor egy nagy műveltségű nő Mária Francisca Kozlouská az ismerős papokat arra buzdította, hogy a lelkipásztorkodást minél intenzívebben gyakorolják és a népet az urvacsora gyakori felvételére bírják. Ez a nemes egyházi tevékenység több éven át elismerésben és támogatásban részesült a felsőbb klérus részéről, mikor azonban észrevették, hogy az evangéliom alapján szeparatistikus irányzattá kezd válni, az *egészet* leintették. Elkéstek vele! A papság és nép lelke annyira össze volt már forrva, hogy a Jézus új életet fakasztó szellemétől sem ígéretek, sem fenyegetés útján nem volt hajlandó eltávolodni. Ennek tulajdonítható 1906-ban bekövetkezett exkommunikálásuk.

Ugyanezen évben vezették be — lelkészeik assisi szent Ferenc első rendi szabályzatát, 1909-ben az állam törvényesen is elismerte őket, melynek lelkészjövendelmi pótlékát nem veszik igénybe. Az egyház neve oroszul: cerkov mariavitska, az egyház tagjai máriaviti. Az primást elvetették, a pápa a többi püspök mellett csupán primus inter pares. Működésük jelszava kétfős: moralis és kulturális. Mindkét munkamezőn szép de nehéz hivatás vár rájuk. Három püspökük van Lodz, Varsó és Plock székhellyel. Utóbbi helyt lakó a minister generalis. Itt az ő keze alatt van a lelkészképző szeminarium, melybe a gymnasium elvégzése után lépnek be a növendékek a noviciustól kezdve 5—6 évig tanulván assisi szent Ferenc első rendi szabályzata szerint. Anyaegyházaik száma a hatvanat meghaladja, mintegy 200.000 lélekkel. Az urvacsora két szin alatti kiszolgáltatása folyamatban van, de hol a nép még mindig erősen ragaszkodik az egy szinhez, ott türelennel várják az újítás alkalmas idejét. Az egyházat szélesebb körű

autonomia jellemzi. Lelkészeiket nem választják, hanem az óhajtott egyén kiküldését kérelmezik. A közgyűlésen a nők is szavaznak.

Zárdáikban az apácák gyermekkertek vezetésével, elemi iskolai tanítással, szövessel, himnuszokkal és a világi nők bevonása mellett egyéb háziiparral foglalkoznak. Egy ilyen zárda főnöknője Mária Francisca Kozlovská. Szociális egyházi tevékenységük munkaházak felsegítését is felölelte, melyekben hitsorsosaiknak, kik ugyyszólván mindnyájan szegény emberek, olesó és egészséges lakást igyekeznek nyújtani. Templomuk mellett két bérházat láttam. Dis major folytán kénytelenek voltak nyomdát is berendezni, mivel irataikat senki sem volt hajlandó kiadni. Itt nyomtatják egyházi énekes, imakönyveiket és lapjaikat.

Eszmeeserénk fonalát egy nő szakítja meg, ki kijelenti, hogy a kolláso találva van. A két káplán szeretetreméltó szívességgel meghív. Érzem vendégmarasztásuk őszinteségét. Átme gyünk az ebédlőbe. Aludt tej, törött burgonya, juhsajt, vaj, almából áll a vacsora. Degetarianusok. Egy herbatával fejezzük be az étkezést. Lengyelül beszélnek. A nyelvet megfelelően elsajátítottam hiszen 3 évet töltöttem a galíciai határon fekvő Paloneza egyházközségben, hol jó alapot szereztem ahhoz, miszerint magamat a háboru alatt tovább képezve kifejezhessem gondolataimat.

A lengyel intelligencia még mindig távol tartja magát a máriavitektől. Ők a római katolikus egyházat tekintik nemzetinek. (Az evangélikus egyházat általánosan németnek nevezik.) Sok előítélettel kell megküzdenniök. Híveik többször vissza is térnek. A háborútól, melyben esodálatraméltó tevékenységet fejtenek ki különösen a munkanélküli inségesek között, remélik egyházuk fájának megizmosodását. Az oroszok természetesen szívesen vették működésüket. Templomaik gyors felépítéséből erős állami támogatásra kell következtetnem.

A harang szava istentiszteletre hív. — Bemegyek én is a kis templomba. — Lengyelül folyik a májusi áhítatosság mint minden functiójuk. A zajongásnak semmi nyomát nem észlelem. Az istentisztelet a szívből fakadó énekkel és az írs-magyarázat közvetlenségével fölemelő hatással van rám. A templom előtti virágágyból kiemelkedő Mária szobor mellett válok el a két káplántól. Kezemben az 1914 évi lengyel Kalendarz Mariavicki (*Kalendarz Mariavicki*) és az 1910 évi *Hirtenbrief des Vaters Johann Maria Michael, Bischofs der Mariaviten*. Utóbbi tartalmát érde mesnek tartom ismertetni.

Isten nevében négy év óta folyik a küzdelem Krisztus Urunknak a legszentebb oltári sak-

ramentumban való imádásáért. Az ellenség nem aratott diadalt. Krisztus él, győzedelmeskedik és uralkodik. A hol orosz-lengyel földön az evangéliom eucharistikus szeretete még gyökeret nem verhetett, ott bizonyosan ismeretesek lettek a máriavitek tanait és életét tartalmazó iratok. Reméli, hogy a litvánok és fehér oroszok között is eredménnyel fognak munkálkodni. Sok az aratni való gabona, de kevés a munkás. Ebből a szempontból kéri az ó katolikus egyházak támogatását. Ilyen ó katolikus egyház van Hollandiában Németországban, Ausztriában, ilyen a keresztényen katolikus egyház Schweiz-ban és a katolikus lengyel nemzeti egyház Észak Amerikában. Ezen ó kath egyházak közül legrégibb a hollandiai mellyel az 1909 évi szeptember 6—9 napján megtartott bécsi ó kath. kongresszuson nem szervezeti, de testvéri közösségbe léptek. Ennek következményeképp szentelte 1909 október 5-én Mons. Gerard Gul utrechtii érsek püspökké Johannum Maria Michaelt két hollandiai, egy németországi és egy angliai püspök segédlete mellett. A felavatási aktus igazolja, hogy a máriavitek egyháza apostoli és katolikus. A lelkeszek tovább is Aszisi szent Ferenc szabályzata szerint fognak élni. (Azt hiszem ez fentartja a coelibatust, mert kérdéseimre azt válaszolták, hogy nem házasodnak.) Ki uralkodjék, ki kormányozzon Isten vagy ember? Hol van Istennek országa, melyik a Krisztus igaz egyháza és hol lakozik ő? ezen kérdésekre igyekeznek megfelelni.

(Folytatjuk.)

Széljegyzetek.

A püspökválasztás. Az Evangelikus Lap legutóbbi száma 3 közleményben foglalkozik az előkészítés stádiumában lévő bányakerületi püspökválasztással. Mind a három közlemény a pesti magyar egyház ismeretes állásfoglalása körül forog, s a lap tradícióihoz híven, negatív eredményre jut. Megállapítja, hogy nem szónoki készség kívántatik a püspöktől, hanem mindenek előtt szervező képesség. Megjósolja azt is, hogy a pesti egyház óhaja nem fog teljesedni.

Nekünk más a meggyőződésünk. Dr. Székács Józsefnél nagyobb püspöke egyházunknak soha nem volt. Kimagasló lelki tulajdonságok tették azzá. De legragyogóbb ékessége páratlan ékesszólása volt, a mely a más vallásuaknak is tiszteletet parancsolt. Érihető azért, hogy a pesti magyar egyház Székács harmadik utódjában a szónoki készséget annyira értékeli. Mi protestánsok a más vallásuakra csak a szó hatalmával tudunk hatni. Ha ehhez sem értünk, ugyan

mi marad még számunkra?

Az Ev. Lap cikke másfelől körültekintő óvatosságra inti a vezérválasztásra hivatott köröket. Egyházunk beteg, nagybeteg. Údv s kárhozát függ a választástól. Laptársunk istenáldotta szervező tehetségbe veti minden reményét. Tagadhatatlan, nagy bajok vannak ősi Sionunk falai között. A megválasztatandó püspöknek böles kormányosnak, de talán még inkább szerencsés kezű orvosnak kell lennie egy személyben. Nem is szervezésre van szükség elsősorban, mert szervezni csak meglévő erőket lehet, hanem életre, új életre. Arra, hogy azokba a csontokba, amelyekről az Ev. Lap cikke beszél, visszatérjen az élet lehetete. És mi hiszünk e csontok feltámadásában. Az evangéliom fuvalmától megélemednek azok újra. Ha teljes evangéliomot viszünk fel a szószékre, ha az evangéliomot háfó, életformáló erővé tettük a mi legszűkebb körünkben, ha készek leszünk az ige fényével beragyogni a gyermeki lelkeket a nálunk még miraculum számba menő vasárnapi bibliaiskolában, ha nem fogjuk lekicsinyelni a közép és főiskolai diákság evangelizálását, a mely munka a testvér református egyháznak 10 év alatt már annyi lánglelkű lelkipásztort nevelt, ha megtanuljuk majd a Sionunk omlatag falait döngető szektákat, a bapstistákat, a nazarénusokat a saját fegyverükkel megverni: hetenkint bibliaórákat tartván, vallásos iratokat terjesztvén, egyszóval, ha végre-valahára meghalljuk, megértjük a szót, amelyet az idők lelke süket jülünkbe harsog, akkor, hiszem, hajnalodik még holt pontra jutott egyházunknak. Nekünk azért nem olyan egyházfőre van szükségünk, aki agyonadminisztrált egyházunkat chronometer pontosságával fungáló közigazgatással fogja megajándékozni, hanem olyan püspökre, aki a kor ütőerén tartja a kezét, aki a tájékozatlanokat irányítja, aki az erőtelenekeket buzdítja, aki maradi tunyaságunkkal szakítva új eszközökkel új tipust ad egyházi életünknek. Mivel ezek a követelmények a jelenlegi Deák-téri lelkészben megvannak, azért látja a pesti magyar egyház Dr. Raffay Sándorban a jövő emberét.

D.

Püspöki qualificatio.

A bányakerületi püspökválasztási mozgalmakkal kapcsolatban olvasom az egyházi lapban, hogy a püspöki állásra nem képesít a theologiai tudás, a szónoki képesség, vallásos szellem stb. de képesít az adminisztratív tehetség, az egyházi közigazgatásban való jártasság, mert már eleget prédikáltunk. Én azt hittem, hogy sivár egyházi életünknek egyik oka az egyházi közigazgatás tultengése volt. Hiszen egyebet se csináltunk, csak gyüleseztünk, aktákat intéztünk el, szabály-

rendeleteket gyártottunk. Most látom be szörnyű tévedésemet s mea culpázva verem mellemet. Csakugyan nem volt még elég a közigazgatásból. Csakugyan az egyházi közigazgatás végsőig fokozása az a esodálatos arcanum, melytől az ev. egyházi élet szétszórni esontjaiba gőzerővel fog rohanni az új élet. Belmisszió, hitélet ápolása, igehirdetés alkalmas és alkalmatlan időben, a fiatalok egyházi gondozása — elég volt belőle! Közigazgatni — ez kell az egyháznak! Eme üdvös eszmével kapcsolatba volna egy szerény indítványom. Mi püspököt óhajtunk választani s keressük az alkalmas egyént a lelkészek között. Mit keressük az alkalmas jelöltet ott? A lelkész többé kevésbé mind prédikál. Mért nem választhatnánk az egyet. papság elvénél ügyvédet püspöknek, kinek a törvények, a szabályrendeletek kisujjában vannak? Pályázó? Biztosítsuk neki az egész kerület összes pöreit — lesz elég! Kötelessége lesz: üdvös szabályrendeletek gyártása, azok végrehajtása s a hanyagság megtorlása. Neve többé nem püspök, de nevezzük egyházkerületi főispánnak. S minthogy itt-ott prédikálni is kell, válasszunk melléje 2—3 alpapot — alispáni minőségben, méltósággal és fizetéssel. S mert az eddigi közigazgatási gyakorlat ez volt, hogy a püspök kezében futottak össze az összes ügyek, a melyek ott egymással surlódtak, összeütköztek, felfordultak, a miből a legnagyobb zavarok állottak elő: az új aerában ennek elejét kell venni. A kerületi főispáni palota mellé kerületi egyházközigazgatási ügyek palotáját kell építeni. Minden ügynek legyen külön ügyosztálya. Külön a tanügyi, lelkészfizetés, nyugdíj, hitoktatás, politika stb. Legalább tíz ügyosztály, osztályfőnökkel s 8—10 alkalmazottal osztályonként. A ker. főispáni palotával kapcsolatban legyen ezen kívül egy „fogda“ a renitenskedő egyházmegyei fősolgabírák (aliter: esperes) s az alpapok számára. A kerületi főispán végrehajtó hatalom is lévén, be kell osztani melléje 4 huszárt, kiknek joguk legyen a közigazgatni nem tudó, vagy nem akaró alpapokat, egyes gyülekezeti főjegyzőket lekaptani a tíz körmükről s annyit huzni a talpukra, a menyit megérdemelnek. Mert közigazgatni kell — attól gyógyul meg a mi egyházunk! Drága Üdvözítőm! Uram Jézusom, ime hiába ontottad drága véredet a Golgotán. Nem a te véred gyógyítja sebeinket, nem a te benned való gyermeki hit élteti követőidet — hanem ime: az egyházi közigazgatás.

—r —l.

BEJÉLT.

Lelkészegyesületi hírek. Szeretettel értesitem egyesületünk azon tagjait, akik ez alkalommal ruhaszövetet és cipőt kaphattak, hogy a kiosztás folyik. Hosszabb és kellemetlen eljárás volt szükséges, a míg a cipőt megtudtuk szerezni s a Deáktérre elszállítani. Most már csak a esomagolás és feladás munkája folyik, a mit szintén az elnökség maga végez, hogy a tévedések lehetőleg elkerülhetők legyenek. Már már azt hittük, hogy ezen is gyorsan fogunk tul esni, a mikor a posta lépett közbe s naponként csak öt esomagot akart elfogadni! Ujabb kérvényezésre, utánjárásra a postaigazgatóság naponként 25 esomagot engedélyezett *de csak egy fővonalra.* Tessék elképzelni ismét azt az új munkát, a melylyel elkészített esomagjainkkal kellett az irányítás és beosztás szempontjából elvégezni! Bizony bizony mondom, hogy fogalmunk sem volt arról, hogy mit vállalunk, a mikor ennek a szövetnek és cipőnek kiosztását elvállaltuk! Többen az igénylők közül értesítésünkre csak levélben jelentkeztek, de pénzt nem küldtek! Ezeket kérjük, hogy a pénzt a küldött befizetési lapon azonnal küldjék el. 5000 koronát kellett előlegeznünk ezen tagjaink részére! Többen vannak aggodalmaskodók, hogy a pénzt elküldték, de a posztót még nem kapták meg, s így „*se pénz, se posztó!*” Nagyon kérem ezeket türelemre s ha valaki olyan felette türelmetlen, legyen kegyes személyesen, vagy meghatalmazott által Budapesten IV. Deáktér 4 alatt jelentkezni, azonnal megkapja a posztót is s a cipőt is s a mellett nagy hálaára kötelez minket, mert megszabadít a további gondtól. Több tagtársunk, aki nem kapott ez alkalommal posztót és cipőt szemrehányó levélben fordult hozzánk, hogy hát „ő nem érdemelte-e meg, nincs-e reá szorulva“ stb. stb? Bocsánatot kérek, nagyon tudjuk, hogy mindenki rászorult és mindenki megérdemelte, de tessék egy kis türelemmel várakozni. Lám a ruhasegélyt sem adták ki mindenkinek és azoknak sem egyszerre, akik kaptak. Itt ez alkalommal egy kis fordított sorrendben jött a szövet és a cipő, azok részesültek a tagok részéről első sorban, akik vagy nem kaptak ruhasegélyt, vagy ha kaptak, oly későn kapták azt már, a mikor azért az összegért egy öltönyt venni már nem lehetett. Különbön egy-két hónapon belül *ujabb 200 tagunk fog kaphatni szövetet,* esetleg cipőt is, legalább már is beadott s tárgyalás alatt levő kérvényünkre ilyen *határozott ígéretet kaptunk.* Egy-két lelkesztésbér most jelentkezett tagnak azon reményben, hogy reá is kerül majd a sor, sőt az

egyik azon feltétel mellett jelenti be belépését, hogy „belépek, ha kapok“! Ezeknek válaszom: mi már decemberben adtuk be egyesületünk tagjainak a névsorát, ezen névsorral operálnak ott. Természetesen, amennyiben többen kevesebb posztóra reflektálnak, talán juihat valami az új tagok közül is egynéhányak, ezt azonban határozottan kilátásba helyezni bizony lehetetlen. Most is van 5-6 tag számára posztónk, ezeknek az értesítést külön kiküldjük, kérjük annak gyors elintézését. Végül még egyet, ha valaki a három és fél méternél kevesebb szövetet fog kapni, de minden esetre annyit, amennyi egy ruhára elég, az a megfelelő pénzt leszámolás után vissza fogja kapni. Ennek különben oka az, hogy így jött ki a végből a felszabdalásnál. Kérem értesítő sorainat jól megolvasni s szives tudomásul venni. Rákoskeresztur 1918. ápril 16.

Noszkó István egyesül. titkár.

Új egyházfelügyelő. A szabadkai evang. gyülekezet, egyhangu lelkesedéssel felügyelőjévé *Lelbach Gyula* nagybirtokost választotta meg. Egyházközségében kifejtendő áldozatkész s hithű munkáját áldja meg az Ur!

Kettős gyász. Sulyos csapással látogatta meg az élet és halál szabados Ura *Lenhardt Károly* pozsonymegyei esperesség buzgó és tevékeny felügyelőjét, a midőn 30 éves gyógyszerész főhadnagy fia, aki a háboru kezdete óta katonai szolgálatot teljesített, sulyos betegség folytán elhunyt Budapesten. A temetésre féljövő édesanya: *Lenhardt Károlyné* a csapás terhe alatt megtörött s ugyancsak itt Budapesten alig egy néhány napra fia halála után fejezte be áldásos életét itt hagyva a fiát sirató épesapát, neje felett zokogó hü férjet. Legyen a vigasztalásnak kegyelmes nagy Istene a megtört szivű apa és férj támasza, igaz részvétünk erősítője e kettős mély gyászában.

A soltvadkerti egyházközség április 7-én tartotta rendes évi közgyűlését. Az egyházi pénztár m. é. bevétele volt 56.217 kor. 85 fillér kiadása 43.323 kor. 84 fill. Pénztári maradvány 13.894 kor. 01 fillér. A m. é. november havának a vasárnapjai a reformatió 400-os emlékünnepeinek voltak szentelve, még pedig 4-én ref. emlékünnepi istentisztelet, 11-én Luther életének ismertetése, 18-án a ref. és evang. két testvér egyház közös ünnepe az evang. templomban, mely alkalommal a ref. lelkész tartotta az ünnepi beszédet délután a ref. templomban az iskolások ünnepe az evang. lelkész rendezése és vezetése mellett; 25-én záró ünnepély az ev. templomban a község és az egyház gyülekezet történetének

ismertetése. Ez alkalommal létesítettett a „Jubiláris egyházfentartási alap“ Rövid 5 perc alatt 10.000 korona gyűlt össze. 1000—1000 koronát adoti: Krutschnitt Antal lelkész. Klein József II. felügyelő, Font Imre községi jegyző, Font Ádám, Font György, Katzenbach István, Katzenbach Gáspár. Továbbá 600 koronát Erdődi Gáspár. 500—500 koronát: id. Klam Fülöp, özv. Szaszler Mihályné és Schnürlein Henrik. 200—200 koronát Dávid Béla tanító, Klimek Rezső tanító, Gáspár András, Szilberhorn Henrik, Hachbold Gáspár. Ezen alap 1917 végéig felszaporodott 15000 koronára. A gyűjtés tovább folyik. Az egyházi közpénztár 50 éven át évi 1000 koronával, tehát 50 ezer koronával fogja gyarapítani. F. hó 14-én a konfirmált gyermekek maguk között gyűjtést rendeztek és ők is létesítettek egy „Jubiláris alapot“ 84 kor. kezdőtökével, melyhez a jövőben konfirmálandók gyűjtése évről évre csatolandó lesz. Az egyházközség összes vagyona 370.409 kor. 65 fill. értéket képvisel.

„Hérő felhívás!“ A székesfehérvári evang. egyházfentartási alap gyűlése a következő felhívását olvasóink nagy becsü figyelmébe ajánljuk. „A székesfehérvári evang. egyházközség évtizedek óta a templom-építés nehéz feladata előtt áll. 1873-ban ideiglenesnek s csupán kényszer alatt épült imaháza mindjobban tarthatatlanná válik s az idők jelei már most a nagy munkához való felkészülődést sürgetik. Egyházközségünk órállói elérkeznek érzik az órát, amikor a reánk régóta váró feladat többé már nem halasztható kötelesség. Bármi sokatigérő azonban az a buzgóság, mellyel gyűléseink ezen elhatározásra kelt, számolnunk kellett egyrészt azzal a növekvő áldozattal, melyet egy fejlődő városi templom és megfelelő egyházi épület emelése igényel; — másrészt saját kiesénységünkkel, amennyiben gyűléseink lélekszáma 600 körül ingadozik, kétharmad részben jövő-menő, változó hívekkel. Ugyanezért kénytelenek vagyunk messzebb is hangzó, komoly kérő szót emelni fel innét az őskoronázó városból keresztényen testvéreinkhez s rá vagyunk utalva minden jólélekre, aki csak él és munkálódik e hazán. Nagyhitű bizalommal fordulunk tehát Magyarhoni Evangélikus Egyházunk minden Gyűléseire, azoknak Istentől rendelt Elöljáróihoz és mindennemű szeretetben munkás Intézményeihez; esedezve kérjük, ne hagyjanak magunkra a próbáratevő vállalkozásban, méltányolják azt a fontos helyet, melyet gyűléseink itten elfoglal, hogy mértőföldes messzeségekben egyedülálló kis sziget vagyunk, hogy mennyi szem figyelt ránk: segítsenek Isten diésőségére való munkánkban lelki és anyagi erejükkel egyaránt,

buzduljanak fel attól, hogy az új templomban majdan ugyanazon Jézus Krisztus élete és evangéliuma hirdettetik s a mi hitünkben való épülés folyik. Bátorságos bizalommal fordulunk itteni híveink kivül, 18 községet felölelő szórványunk minden híveihez, továbbá gyűléseinknek több kevesebb ideig volt tagjaihoz, kik közül többeket elszakíthatatlan szálak fűznek hozzánk; végül azokhoz, akiket a háboru viszontagságai hoztak közelünkbe, akiket mi minden szeretettel szolgálni igyekeztünk. Kérjük őket terjesszék ki ránk Isten országában hivatást érző munkásságukat.

Kérésünket e Honban és a hitben való testvéreinknek szeretetébe, munkánkat pedig hívó lelekkel Istennek ajánljuk. Az ő áldása legyen mindazokon, akik felénk tárják szívüket s akik ügyünkben fáradoznak, hogy megépíthessük a béke templomát. Keresztyén üdvözlettel — az egyházközség nevében — Székesfehérvár, 1918. évi Böjt-más havában. Dr. Kail Antal egyházfelügyelő, Gáncs Aladár lelkész.“

A 6. hadsereg prof. táb. lelkészeinek konferenciája. József főherceg hadseregének protestáns tábori lelkészei f. é. április 3-án konferenciát tartottak Vittorióban. 5 evang. és 9 református lelkész volt jelen. D. e. a Via Regina Margherita uti kath. kápolnában istentisztelet volt, amelyen Dr. Schneider Ervin németül imádkozott; Törteli Lajos magyarul szónokolt a helyesen felfogott tábori lelkészkedés egyházépítő erejéről. Urvaesorát osztott német nyelven Giesz Lajos, magyarul Dass Antal. Istentisztelet után táviratilag üdvözöltettek: az Egyetemesev. Evang. Egyház, a Református Konvent és az Österreichischer Oberkirchenrat. A délutáni konferenciát Takaró Imre tábori főlelkész nyitotta meg.

Dr. Schneider (Distriktskomm. Gemona) tartotta meg elsőnek előadását: „Pastorierung in den Militär Sanitätsanstalten“ címen. A kórházi gyűléseket — úgy mond — két részből áll: állandó és változó gyűléseket. Előbbi a betegápoló személyzet, utóbbi a folyton változó betegek. Az előbbiekkal való érintkezés egyszerű, a rájuk való hatás állandó. Az utóbbiakra csak pillanatnyilag hatni lehetséges. Hogyan lehet ezt a hatást mégis állandóvá tenni? A kórházi lelképásztorokodás céljait tévesztett, ha tömegesen végezzük. Egyéneknél kell az emberekkel foglalkoznunk. Hittőstul nem szabad a szobába rontanunk. A beteg lelkének magától kell megnyílnia. Csak így nyerhetjük meg a lelkekért való harcot. Sokkal jobb hatású a beteget gyakran rövid időre meglátogatni, mint ritkán hosszúra nyújtott látogatásokat tenni. Istentisztelet ha csak 4—5 embernek is, minél gyakrabban tartandó. Mert a legtöbb

beteg az urvaesora szó pusztá kiejtésére halálfelelem fogja el. Beszél a szocialistákkal való küzdelemről. Érdekes tapasztalata, hogy az összes nemzetiségbeliek között a tótok legjártasabban a bibliában.

Jávor János (Inf. Div. 35.) „Lelkipásztorkodás a fronton” címen értekezett. A vallásosság nagyobb mértékben van meg a fronton, mintsem gondolnók. Tapasztalata, hogy a legvallásosabb katona a legvitézesebb is. Nagy tömegeknek az ellenség színe előtt nem lehet istentiszteletet tartani. Építőbb is századonként, zászlóaljanként fölkeresni az embereket. Előadó március havában 91 istentiszteletet tartott. Legelhanyagoltabb része a hadseregnek a tüzérség, akiknek külön tábori lelkészük nincs, akiket nem az ezred, sem a hadosztály lelkész kellőleg nem gondoz. Rendszeresen küldöttségileg vannak képviselve felekezeti különbség nélkül. Ez római felfogás szerint jó lehet, de a prot. szellemnek semmiképpen meg nem felel. Ezeket is állásaikban kell fölkeresni. Istentisztelet után az emberek ügyes-bajos dolguk felől kikérdezendők. Ne legyen a tábori pap csak prédikáló gép, hanem katonáinak ügyvédje is. A sebesülésekről, halálesetekről az illetékes lelkész útján a hozzátartozók azonnal értesítendők.

Varga Antal (Reserve Spital Troppau in Sacila) a missziói ellátásról beszélt. Tárnya sok tekintetben érintette az első előadás tárgykörét. Nagyon sok szórvány kórháza van, ahová havonként legfeljebb egyszer juthat. Ezekben a helyeken megbízható ápolók, vagy ápolónők képviselik, akiknek útján a betegekkel állandóan érintkeznek. Mindnyájunk szívéből fakadt az a panasz, hogy egyházaink buzgalma a vallásos iratok küldése terén alaposan megesappant. Dicséretes kivételként említi Dr. Schmidt pozsonyvárosi esperest, aki német nyelvű építő iratokkal bőven ellátta. Talán használók kollegáimnak, ha előadó által megnevezett címeket, ahonnan legalább világi iratokat küldenek, kiírom. a) Vörös Kereszt Egyl. Kórházi bizottsága sebesült katonák részére küld olvasmányokat. b) Vörös Ker. Egyl. szeretetadomány Bizottsága (V. Nagykorona u. 13.) kölesönkönyvtárt küld a harcoló csapatoknak. Azonkívül c) M. Vörös Ker. Egyl. Katonai osztálya és d) Földművelési min. népkönyvtára is küld könyveket és iratokat.

Vass Antal (Inf. Reg. 39.) a katonatthonokról beszélt. A háboruban lett ismeretessé. Rendelése még ma is homályos. Katonai szellemi szórakozó hely akarna lenni. De facto rendszeren kantinná lesz. A vezetést rendszerint a lelkészre bizzák. Legyen a lelkész szellemi irányítója, de ne sülyedjen markotányossá. Népszerű előadások tartassanak. Készítsük elő a katonákat az

elfeledett honi munkákra és kötelességekre.

Törteli Lajos (Inf. Div. 17.) előadása a „Katonatemetők”-ről fejezte be a napot. Mondanivalóját kilenc pontban foglalta össze: a temető gondozása az ott működő legmagasabb katonai parancsnokság kötelessége. A temető komplett terület legyen. b. Abszurdum a katonáknak vallások szerinti csoportosítása, mert a különböző felekezetűek hősiességéről hamis képet adhat. e. Háromféle sir van: egyes, sorozatos és tömegsir. Előbbi kettőből exhumálható a halott. Tisztek, altisztek, vitézségi érmesek parancs szerint külön sirba teendő. Ezért sirok előre ásandók. d. Fontos a halott azonosságának megállapítása miatt a fejfa és irás tartóssága (fehér olajfesték). é. Sirhalmok, ha csak lehetséges valami rácsesal körülbendők. Különös gond fordítandó oly sirokra, ahol az exhumálás lehetősége megvan. f. Legfontosabb a temetőterképek megrajzolása. A halottat csak így lehet megtalálni (Előadó néhány precizen megrajzolt térképet mutat be). g. A hívek a háború elmúltával figyelmeztetendők, hogy siessenek az exhumálással. A kiuzsoráztatás elkerülése végett legjobb volna, ha az exhumálásokat majdan az állam venné a kezébe. h. A hozzátartozók némi megnyugtatóra szolgál, ha tudják, hogy hol fekszik a halott. Ezért, ahol lehet jó, ha fényképek készülnek a sirokról. i. Minden halottról a temető sírjai sorszámainak feltüntetésével pontos jegyzék vezetendő. Az élénk eszmeeseréktől kísért előadások a késő esti órákban értek véget. Így sajnos nem jutott idő egy-néhány igen fontos kérdés megbeszélésére. Sötét éjjel oszlottunk szét ki-ki csapatjához.

Sz. R.

A Magyarhoni Evangelikus Lelkészegek egyesületi pénztárába március hó folyamán a következő tagok díjai folytak be:

1915–1917-re: Magyar Miklós Kapocs, 1917-re: Szalabey Mátyás Bártfa, Balczó Lajos Ozdín. 1917–1918-ra: Lic. Daxer Henrik Bazin. 1918-ra: Laczko János Kisesalomja, Raab Károly Körmezbánya, Kuchta Lajos Berencsfalu, Szilárd János Domony, dr. Szlavik Mátyás Eperjes, Szuchovszky Lajos Czegléd, Geduly Lajos Ujpest, dr. Csinos Albin Rákoskeresztúr, Labosza Lajos Debreczen, Csengódi Lajos Budapest, Nandrassy Elek táb. lelk. Danieltisz Róbert táb. lelk., Adamovits Sándor Budapest, Wede Endre Budapest, Falvai Jenő Kecskemét, Szírotka Gusztáv Pilis, Komlóvszky Ferenc Szarvas, Janoska György Liptószentmiklós, Kozlay József Pazdies, Boczkó Gyula Jolsvatapoleza, Hönseh Ede Izsákfalva.

1918–1919-re: Kallath Károly Szepesztótfalu, 1918–1920-ra: Kövesi Béla Csákvár.

Breznóbánya 1918 évi április hó 2-án

Vitális Gyula
egyesületi pénztáros.

„Igehirdető“ áprilisi füzetének tartalma: Szücs József: A föltámadás útja. — Husvétii. Rédei Károly: Örüljete! — Husvétii. Debreczeni István: Élő reménység. — Husvétii. Kírkhnopf Gusztáv: Krisztusi gondolat legyen bennetek! — Konfirmációi. Soós Károly: Krisztus uralkodik. — Vasárnapii. Duszik Lajos: Boldogok a szelidek. — Vasárnapii. Vincze Elek: Óh én nyomorult ember! — Vasárnapii.

Ujdonságok!

- Luther jelleme.* Irta D. Valter V., fordította ifj. Viktor J. K. 8.—
A falu gondozása. Thessedik Sámuel élete, alkotáσαι és művei. Irta Dr. Gaál Jenó. A m. tud. Akadémia kiadása K. 6.—
Háborus költemények. Irta Koleszár Andor ev. lelkész. K. —20
Vér és könnyek. Háborus költemények. Irta Koleszár Andor. K. —20
Jézussal a viharban. Ker. tanítások a világháború idején. Irta Koleszár Andor K. 1.20
 Kapható: **HÓKAI LAJOSNÁL**, Budapest, IV., Hamermayer Károly u. 3.

Konfirmációi tankönyvek.

- Raffay Sándor:* Evang. konfirmandusok kátéja. 5. javított kiadás. Ára 1 K.—
Tartsd meg, amid van, hogy senki el ne vegye a te koronádat? Konfirmációi tankönyv. 5. kiadás. Ára kötve —50 fill.
Ruttkay Sándor: Konfirmandusok könyve. 12-ik kiadás. Ára 50 fillér.
Mayer Pál: Evangelikus konfirmandusok vallástana. Ára 50 fillér.
Koren Pál: Konfirmációi könyv 4. kiadás. Német nyelven. Ára 30 fillér.
Belohorszky Gabriel: Evangelisch-christliches Confirmandenbüchlein. Elfte Aufl. Ára 40 fillér.
Halte was du hast! Konfirmandenbüchlein 5. Aufl. Ára kötve 90 fillér.
Ruttkay Sándor: Konfirmandenbüchlein. Ins deutsche überetzt von Georg Schwalm 3. Aufl. Ára 40 fillér.
Koren Pamel: Konfirmációi könyv 3. kiadás. Ára 30 fillér.
Szeberényi: Wicznovány konfirmandü. Ára 1 K.

Kaphatók: **Scholtz Testvérek**
 könyvkereskedésében
 Budapest, IX., Jerecz-körút 19—21.

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák, oltári gyertyatartók, borkanecók. — Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst díszfárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. — Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

